

CÓD IOMPAIR AGUS SMACHTA SCOIL RAIFTEIRÍ

© Cópiceart. Tá an polasaí seo molta ag Bord Bainistíochta na scoile, ach glacann an Bord Bainistíochta go bhfuil an ceart acu, an polasaí seo a athrú aon am is mian leo i gcomhairle le pobail na scoile. I gcás go bhfuil dearmad déanta in aon ráiteas thíos cuirfear an dearmad sin faoi bhraid an Bord Bainistíochta agus ní ghlacann an Bord Bainistíochta le haon dualgas mar gheall ar an dearmad seo.

AIDHMEANNA:

1. Táimid ag iarraidh go mbeadh cód smachta éifeachtúil á chur i bhfeidhm ar mhaithe le atmasféar slachtmhar, agus timpeallacht sabhálte ionas gur féidir le daltaí scoile foghlaim agus forbairt i bhféin-smacht, bheith sábháilte, agus dul chun chinn a dhéanamh i ngach cuid dá forbairt bhunscoile.
2. Go mbeadh gach duine ar an bhfoireann scoile ag déanamh gach iarracht meon deimhneach a úsáid nuair atá ceisteanna iompair i gceist.

PRIONSABAIL:

1. Aithníonn an scoil go bhfuil dífríochtaí éagsúla idir páistí, agus go bhfuil gá cur suas leo/fulaing.
2. Aontaítear chun caighdeán ard deá-iompair a shroichint sa scoil, go bhfuil spiorad comhoibriú agus tacaíocht láidir idir baill an fhoireann, agus idir an fhoireann agus tuismitheoirí agus a bpáistí riachtanach.
3. Go mbeadh gach iarracht déanta chun cinntiú go bhfuil an Cód Smachta curtha i bhfeidhm i mbealach reasúnta, féarálte agus leanúnach.
4. Brathann an smacht ar an oide féin agus de réir an pholasaí scoile.
5. Is féidir le oidí smacht a chur ar pháistí ó ranganna eile, más ghá.
6. Caithfear ciall agus réasún a úsáid i gcónaí, le modhanna deimhneacha agus comhoibriú idir oidí, páistí, agus tuistí.
7. Is cóir gach duine a chur ar an eolas atá bainteach leis i mbealach fearálte.
8. Is cóir deigheal proifisiúnta le na fadhbanna, agus bheith ionraic agus cothrom comh fada agus is féidir.
9. Is cóir gach eolas a bhailliú go curamach, sula déantar fiosru mór faoi aon ghearáin.
10. Tá sé de chearta ag páistí agus an fhoireann saol sona a chaitheamh in eineacht lena chéile, agus is cóir do chách tacú le seo ar mhaithe le gach duine bainteach.

RIALACHA SCOILE:

1. Tá na rialacha scoile ar fáil ar **Dialann Scoil Raifteirí**, agus moltar do gach oide, tuiste agus a bpáiste iad a léamh, agus dul siar leanúnach a dhéanamh orthu, agus go háraid ag tús agus i rith na scoilbhliana.
2. Tá na rialacha seo bunaithe ar sábhailteacht, ag tabhairt aire dóibh féin, agus ag tabhairt aire do dhaoine eile, meas a thabhairt agus a thaispeaint, maistíneacht a chosc, tinreamh agus poncúlacht mhaith a leiriú, obair bhaile agus obair scoile a dhéanamh, deá-iompair agus deá bheasaí a leiriú, bheith ionraic agus macánta le cách.
3. Sábháilteacht-don páiste féin agus do dhaoine eile:

. Is cóir bheith cúramach ag teacht ar scoil agus ag fágáil na scoile. . Is cóir siúl i gcónaí sa scoil/clós. . Is cóir fánacht ina suí sa rang/ag ithe an lóin i gcónaí. .Is cóir rásaíocht garbh sheachaint sa chlós, agus meas a thabhairt do bhaill an ranga. . Is cóir nóta mínithe a thabhairt tar éis asláthaireachtí. .Ní cóir gabháltas na scoile a fhágáil ariamh gan cead.

Ag tabhairt aire dom féin:

Is cóir meas a thabhairt orm féin, mo rudaí féin, agus mo mhála, leabhair agus cóipleabhair a choinneáil in ord mhaith. . Is cóir éisteacht le clog na scoile, agus bheith in am. . Is cóir meas a thabhairt do mo scoil agus bheith brodúil an sainéide/culaith reatha iomlán scoile a chaitheamh gach lá.

Is cóir dom bheith ar aire faoi glantanas pearsanta. .Is cóir lóin sláintiúil cothaitheach a thabhairt ar scoil. . Níl cead criospaí, deochanna le sioscadh, milseáin, nó gumma coganta a thabhairt. . Is cóir an iarracht is fearr a dhéanamh i gcónaí sa scoil tré éisteacht mhaith a thabhairt, obair chomh crua agus is an obair bhaile a chríochnú i gcónaí.

Ag tabhairt aire do dhaoine eile:

. Is cóir dom bheith cineálta agus meas a thabhairt do mhúinteoirí, agus páistí sa rang tré deá-bhéasaí agus deá nosanna a thabhairt, tré fanacht le do sheans a fháil, tré ciúnas a choinneáil agus bheith in ord sa rang, agus sa líne ranga. . Is cóir deá iompair a thaispeaint sa rang ionas gur feidir leis an rang éisteacht agus foghlaim a dhéanamh. .Is cóir dom mo scoil a choinneáil tré an fuilleach den loin/deoch srl. a thabhairt abhaile. .Is cóir meas a thabhairt do rudaí a bhaineann le daoine eile, na páistí sa rang, an foirgneamh scoile, agus an gabháltas iomlán. .Is cóir bheith ionraic, agus mácánta i gcónaí.

Máistíneacht:

Ní cóir dom maistíneacht a dhéanamh ariamh ar dhaoine eile. Ní cóir dom ligint do dhaoine eile máistíneacht a dhéanamh ormsa , agus má tharlaíonn sé is cóir an scéal a insint do na daoine ata i gceannas, mo thuistí agus mo mhuinteoir. Tá bulaíocht/maistíneacht suarach, agus do-ghlactha i gcónaí.

“Is scoil é seo ina bhfuil gach éinne saor ó bhulaíocht agus ó mháistíneacht. Ní maith linn é!”

4. Is ar mhaithe le na páistí, a dtuistí, agus an fhoireann scoile atá na rialacha bunaithe, agus curtha i bhfeidhm.
5. Bíonn rialacha don chlóis súgartha, don linn snámha, agus don bhus iompair.
6. Bíonn polasaithe scoile mínithe do thuistí na scoile ag tosnú amach i rang na Naíonáin.

CLÁR AMA NA SCOILE:

1. Am oscailte na scoile:	8:50am
2. Tús le obair scoile:	9.00am
3. Am sosa:	11:00-11:10am
4. Am loin:	12:30-1:00
5. Am dúnadh...am dul abhaile do na Naíonáin:	1:30pm.
6. Am dúnadh ..am dul abhaile do rang 1-6:	2:30pm

Tionól Scoile: Gach Luan ar 9.00am

OBAIR BHAILE:

Is é polasaí na scoile obair bhaile rialta féilliúnach do rang/aois na bpáistí a thabhairt. Moltar do oidí na tuistí a spréagadh chun obair bhaile a bpáistí a seiceáil, agus dialann scoile an pháiste a shiniú ó Luan go

Deardaoin. Níl aon obair bhaile do pháistí don deireadh seachtaine. Níl aon obair bhaile don chead téarma do pháistí atá I Rang na Naíonáin shóisir.

STRAITÉIS: (Braithfidh an deá-iompair/droch-iompair ar ar an straitéis a úsáidfear.)

Is féidir misniú a thabhairt tré aon cheann de na nithe seo a thabhairt:

- . Focal molta ráite go ciúin, nó geaitsí a leiríonn dea-mheas.
- . Focal beag/nóta/trácht I gcópleabhar an dalta.
- . Cuairt ar bhaill eile don fhoireann/an phríomhoide/do aitheantas/misniú.
- . Focal molta os comhair grúpa/ranga.
- . Scéim mairceanna luaíocht.
- . Pribhléid/freagracht a thiomnú.
- . Tagairt a dhéanamh le tuismitheoir/scríofa nó ó bhéal.

Is féidir taispeaint go bhfuil iompar do-ghlactha mar seo:

- . Ceartúcháin agus réabhadh ar an bpointe ó bheal (gan bheith searbhúsach, maslach, rsl.) le miniú
tugtha nach féidir glacadh leis an iompar seo.
- . Réabhadh agus íde béil agus samplaí/moltaí maithe a leiriú agus a thaispeaint don phaiste.
  - . Réabhadh agus cathaoir leo féin ag bun an tseomra ranga leo féin ar feadh tamaill.
  - . Obair breise, mar línte abhaile sínithe ag tuistí, ar an dialann scoile, nó eile. Oide á mbailliú.
  - . Lítir abhaile/glaoch fón/nóta ar an dialann scoile chuig tuistí. Coinne más gha.
  - . Tar éis trí seans a thabhairt í/é a chur chuig rang eile/príomhoide.
  - . Lítir abhaile ón bpríomhoide.
  - . Coinne le na dtuistí.
  - . Priobléidí a chailliúnt/Turas Scoile/Snámh/Cluichí/Riamhairí/ Eile.
  - . Coinneail Lóin, ina mbíonn siníú ag tuistí, oide ranga, agus príomhoide.
  - . Ar an 3ú Coinneail Lóin bíonn crúinniú idir oide ranga, príomhoide, tuistí, agus oidí eile bainteach. Tá an choinne le socrú , I scribhinn le fogra tugtha do thuistí curtha abhaile sa phost nó leis an bpáiste.
  - . Ar an 6ú Coinneail Lóin cuirtear an pháiste ar fionraí lá/trí lá.
  - . Páiste a chur ar Fionraí/Dhirbhirt. (de réir Rial 130 do Rialacha do Scoileanna Naisiúnta, agus de réir cioraclán 7/88.)

NÓS IMEACHTA:

Déanfaidh na hoidi breithiúnas iad féin/leis an príomhoide ar bhunús ciallmhar le aire tugtha ar thromchúis agus minicíocht agus ar ghrád an mhíghníomh, i.e. mionúr, dairíre, tromchúiseach.

Is cóir go mbeadh aire agus nóta tugtha de nach bhfuil sna líostaí seo, ach samplaí amháin: Níl sé i gceist gur bh é seo líosta cuimsitheach iomlán de na míghníomhartha agus de na nosanna/modhanna imeachta le deigheál leo.

SAMPLA DE CÉIMEANNA LE TÓGÁIL AG OIDE RANGA AG DEIGHEÁL LE MÍGHNÍOMH MIONÚR:

Ceartúcháin ó bhéal/ reásún a úsáid leis an bpáiste

Nóta den cás a thógáil ar an leabhar féitheoireacht go raibh drochiompair.

SAMPLAÍ DE CÉIMEANNA LE TÓGÁIL LE DEIGHEÁL LE MÍGHNÍOMH MIONÚR LEANÚNACH:

CÉIM 1 (sa seomra ranga)

Scríobh scéal ar an rud a tharla NÓ cóip amháin de na rialacha scoile NÓ rial atá briste a scríobh amach (gan dul thar 20 uaireanta, le bheith sínithe ag tuiste.)

Nóta i nDialann an pháiste le bheith sínithe ag an tuiste./an páiste a scaradh óna páistí eile sa rang ar feadh seal.

An páiste a chur chuig oide eile./Gan ligint don paiste páirt a ghlacadh in imeacht ranga éigin.

Réabadh do na páistí go bhfuil a naimneacha sa leabhar féitheoireacht níos mó ná trí uaire.

Nóta chuig tuistí go bhfuil tuilleadh drochiompair sa chlós.

(Is é an bhrí atá le drochiompair sa chlós ná aon ghníomh a chuireann sabháilteacht an páiste féin nó páistí eile, nó oide nó cuntaí ranga i mbaoil.)

CÉIM 2:

1. An páiste a chur chuig an príomhoide/príomhoide ionaid.
2. Buaileann an oide ranga le duine amháin/beirt tuistí.
3. Buaileann an príomhoide ionaid/príomhoide le duine amháin nó le beirt tuistí mar gheall ar an drochiompair sa chlós.

SAMPLAÍ DE MHÍGHNÍOMHARTHA MIONÚR:

Ag cur isteach ar obair an ranga.

Ag teacht isteach mall sa rang.

Ag rith sa foirgneamh scoile.

Ag caint/pléiciocht sa líne

Ag fágáil an cathaoir gan cead an am lóin

Ag déanamh dearmad ar mhálaí peile/snámha/uirlísí ceoil

Ag cur bia/deochanna nach bhfuil críochnaithe isteach sa bhosca bruscair sa seomra ranga

Ag caitheamh éadaí nár cuid do sainéide na scoile/culaith reatha

Ag taispeaint drochbheasaí agus drochiompair

Ag tabhairt suas obair bhaile nach bhfuil críochnaithe go hiomlán gan fath mhaith

Obair bhaile gan siniú

Bheith ag déanamh dáinséar dó féin nó do dhaoine eile ag am sosa/lóin.

SAMPLAÍ DE MHÍGHNÍOMHARTHA DÁIRÍRE:

Ag cur isteach ar an rang go leanúnach

Ag insint bréige

Ag goid

Ag briseadh/déanamh damáiste do earraí daoine eile

Ag bulaíocht/déanamh máistineacht

Ag tabhairt ais fhreagraí do mhúinteoir/éinne eile atá fostaithe sa scoil

Ag fanacht siar ar ghabháltas na scoile taobh amuigh di uaireanta scoile gan cead feilliúnach

Ag fágáil na scoile i rith an lae gan cead ceart a fháil

Gan an tiarracht/obair is fearr a thabhairt

Úsáid a bhaint as drochtheanga

Uirlísí dainséaracha/airm a thabhairt ar scoil...scian phóca/pleascóga

Páiste eile nó duine eile a ghortú d'aon ghnó

SAMPLAÍ DE CÉIMEANNA LE TÓGÁIL AG DEIGHEÁL LE MÍGHNÍOMHARTHA DÁIRÍRE:

1. An páiste a chur chuig an príomhoide/príomhoide ionaid..
2. Cuireann an príomhoide nóta sa Dialann scoile le bheith sínithe ag tuiste.
3. Buailéann an príomhoide le duine amháin/beirt tuistí.
4. Cuirtear Cathaoirleach ar an mBord ar an eolas, agus iarrtar ar thuistí buaileadh leis an gCathaoirleach agus leis an príomhoide.

SAMPLAÍ DE CÉIMEANNA LE TÓGÁIL AG DEIGHEÁL LE MÍGHNÍOMHARTHA TROMCHÚISEACH:

1. Fionraí láithreach ceadaithe ag Cathaoirleach/Príomhoide ag brath ar plé le na tuismitheoirí.
2. Dhíbhirt díreach as an scoil i gcásanna millteanach de réir Rial 130 (6) i.e.
“Nach mbainfear aon pháiste de na rollaí mar gheall ar bhriseadh rialacha na scoile gan cead roimhré le bheith faighte ó Phatrúin na scoile, agus go dtí go bhfuil retithe oiriúnacha déanta do chlárú an pháiste ag scoil oiriúnach eile sa cheantar.

SAMPLAÍ DE MHÍGHNÍOMHARTHA TROMCHÚISEACHA:

Iompar bagarach

Iompar ionsaitheach

Iompar foréigneach

Aon iompar mar atá luaithe thuas leis féin, nó meascáithe atá ag tarlú idir páistí, nó ó páiste I leith oide, nó eile.

Tine a thosnú le áiseanna/gabháltas na scoile d'aon ghnó

Fágaint sconnáí, piobáin, múchtóirí dóiteáin ar siúl d'aon ghnó.